

Nr 12.

Av herr **Åkerlund** m. fl., om skrivelse till Kungl. Maj:t angående åtgärder till hämmande av genom handel med jord-egendom uppkommande vanhävd å sådan egendom m. m.

I dessa tider påminnas vi särskilt om vikten av att landets näringskällor väl tillvaratagas och särskilt att jordbruksnäringen väl och omsorgsfullt handhaves för att, såvitt möjligt, förmå producera de huvudsakliga livsmedlen för vårt folk, och mera än annars måste man därför beklaga det hänsynslösa jobb och den vanskötsel av svensk jord, som allt mera tager överhand genom en ständigt ökad skara snikna och för landets framtid totalt likgiltiga ligor och enskilda personer. Egendomar, stora som små inköpas av dessa i mängd, helst då de äga någon skogstillgång. Ögonblickligen utplundras skogen fullständigt, så fort sig göra låter försäljas kreatur och övriga inventarier, ja ofta de befintliga gödseltillgångarne, jord och byggnader vanskötas, där de skötas alls, och ej sällan lämnas inägojorden alldeles obrukad och skulle inom kort förvandlas till ödemark, därest man ej funnit på den metoden att ockra på småbrukar-rörelsen. I anledning därav plägar slutet på visan bliva, att de fattiga och mindre bemedlade få taga vid, där de hänsynslösa affärsmännen gjort vad i deras förmåga stått att ödelägga, och än mera rikta dessa genom sina små besparingar och sitt arbete.

Allt mera har man funnit förmånligt att uppdelat här ifrågavarande vandaliserade egendomar i parceller för småbruk, vilka välvilligt försäljas åt mindre bemedlade, som finnas villiga åtaga sig det mödosamma värvet att idka jordbruk här i landet, ofta utan förmåga att bedöma affärens verkliga innebörd. Allt för ofta uppställas sådana villkor vid egendoms-handlares jordförsäljningar och stipuleras sådana pris, att köparne, icke ens med bästa vilja, förmå att fullgöra sina, av oerfarenhet gjorda åtaganden, varför också stora skaror av dessa efter någon kortare tid nödgas gå ifrån de hem, vid vilka de säkerligen fäst stora förhoppningar och som framför annat bundit dem vid fosterlandet, samt lämna såväl det nedlagda

arbetet som även sina, måhända slant efter slant sammansparade småbe-
lopp i snikna och obarmhjärtiga jordjobbares klor.

Här om någonstädes tarvas förvisso effektiv lagstiftning mot van-
skötsel av jord och skog, samt mot ocker vid yrkesmässig försäljning av
jord till småbruk, och det är att beklaga, att inskridande ej skett för länge
sedan mot här omhandlade landsplåga.

Med all säkerhet skulle mycket vunnits, därest riksdagen bifallit min
motion 1911 om förbud för köpare av jordegendom i allmänhet, att före
utgången av viss tid avverka skog utöver husbehov utan föregående ut-
syning, men, även om framgång nu vunnit för en sådan fråga, vore det
säkerligen i allmänhet för sent, eftersom nog ganska få enskilda mindre
och medelstora egendomar återstå med oskövlade skogstillgångar.

I fråga om hur det plägar gå till, då jordegendom råkat i händerna
på skogs- och egendomsjobbare, vill jag, bland de hart när otaliga fallen,
blott anföra ett par från min hemort:

En egendom, helt nära ett större stationssamhälle, med cirka 270 tnl.
åker och 1,000 tnl. skog, har inom kort tid gått ur hand i hand. Vid
gården höllos dessförinnan omkring 70 fäkreatur samt 8 par dragare och
såväl jord som skog värdades väl. Efter ett fåtal år är skogen fullstän-
digt utödd, åkern ligger totalt för fåfot igenvuxen med ogräs, och varken
fäkreatur eller dragare finnas. Emellertid skall den måhända största vin-
sten nu inhöstas, eftersom man är i färd med att uppdelat jorden i små-
lotter för att med dem lyckliggöra småfolket.

En annan om cirka 400 tnl. åker och 1,000 tnl. skog med medelgrov,
vacker återväxt, varå föddes omkring 120 kor förutom erforderliga dragare,
sålde efter dödsfall till en egendomshandlareliga, vilken ögonblickligen
sålde de allra flesta inventarierna, så att blott ett tiotal kor återstodo, för
mjölk åt arbetarne, och ett fåtal dragare, genast därefter utplundrades
skogen helt och hållet, och nu gå nya spekulanter och fundera, om det
är utsikt till vinst även för dem genom att övertaga egnahemspekulationen
med egendomen.

En annan egendom om 3—400 tnl. inägor med omkring 1,000 tnl.
skog har under många år gått ur hand i hand och, efter det skogen blivit
fullständigt spolierad, vanskötts i yttersta grad, inventarier och innelig-
gande gödselråd hava avyttrats, och, om det ännu ej skett, är meningen
att avyttra en god del av för jordens brukande nödiga byggnader för att
kunna uppehålla denna — i motsats till andra liknande — dåliga affär
intilldess den kan realiseras genom egnahemspekulationer.

Jordbruket är för de ifrågavarande fosterlandsvännerna en styggelse,
eftersom det ej är ägnat att hastigt späcka deras plånböcker, vilket synes
vara deras enda syfte med fosterlandet och tillvaron.

Jag är i stånd att anföra en mängd exempel på varthän den tygel-lösa jordkommersens fört, men, då detta mig förutan torde vara väl känt inom de flesta orter i vårt land, håller jag detta för överflödigt.

Naturligtvis mäktar jag ej framlägga några bestämda förslag till förekommande av här omhandlade förhållanden, men jag vågar dock ifrågasätta, huruvida det icke skulle finnas lämpligt att, då jordegendomar efter vissa korta perioder byta ägare, utan att detta sker till följd av arv, konkurs- eller annan tvångsförsäljning och dylika orsaker, i vissa fall ålägga köpare att ställa garanti för att vanskötsel ej där må äga rum. Jag håller även före att lagstiftning om förbud för köpare av jordegendom att, utan föregången utsyning, där avverka skog utöver husbehov, förr än viss tid efter köpet förflutit, ännu skulle kunna verka mycket gott inom åtskilliga orter.

I fråga om den upplåtelse av jord till småbruk och egnahem i större omfattning, som allt mera bedrives av s. k. egendomshandlare, vågar jag ifrågasätta, huruvida ej småfolkets intressen skulle kunna välbehörligt skydd genom bestämmelser därom, att de till försäljning avsedda jordlotterna genom ojävig nämnd värdesattes, innan försäljning fick äga rum, och att de åsatta värdena utan Kungl. Maj:ts medgivande ej finge överskridas, ävensom om det ej finnes erforderligt att viss norm bestämmes för de kontrakt, vilka komma till användning vid sådana jordförsäljningar. För uppskattning av värdet å småbruksjord, torde staten kunna hänvända sig till *hushållningssällskapen och deras egnahemsnämnder*.

Dessutom håller jag före att, då obillig och hänsynslös småbrukskommers visat sig vara för handen i någon betydande utsträckning, det alls icke vore obilligt berättiga egnahemsförmedlare, staten eller kommunen att övertaga de egendomar, från vilka sådan kommers äger rum, mot gäldande av deras värde, beräknat efter gällande taxering, med avdrag för den värdeminskning som ägt rum genom skogsavverkning och därifrån redan sålda lägenheter, och mot skyldighet att, då det låter sig göra, huvudsakligen i mindre och medelstora lotter tillhandahålla jorden för mindre bemedlade spekulanter till lägsta möjliga pris som kunna åsättas utan förlust för säljaren.

Jag kan naturligtvis ej framställa några bestämda förslag till lämpliga åtgärder för hämmande av det ständigt tilltagande, med rätta s. k. »egendomsskojet» å vår landsbygd samt det prejeri och rena ocker, som flerstädes förekommer vid försäljning av egnahemsjord, men då jag anser frågan vara en av de allra viktigaste inre frågor för vårt lands framtid, och är nog djärv hysa förhoppning därom, att denna min åsikt delas av en mycket stor del av riksdagen, får jag hemställa,

att riksdagen i skrivelse anhåller, det Kungl. Maj:t fortast möjligt ville låta utreda, vilka åtgärder kunna finnas lämpliga till hämmandet av den allt mer gängse förstöringen och vanhävdnen av åker, äng, skog och byggnader å jordegendom i riket genom en ständigt ökad skara s. k. egendomshandlare samt till förhindrandet av *de prejerier och det ocker*, som av sådana personer ofta pläga idkas vid försäljning av småbruk och egnahem till mindre bemedlade, och att Kungl. Maj:t sedermera täckes förelägga riksdagen förslag till *den lagstiftning i ärendet, som Kungl. Maj:t efter skedd utredning kan finna lämplig.*

Stockholm den 15 januari 1916.

E. Åkerlund.

P. Henning Sjöblom.

E. Eurén.
